

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2024 r. na posiedzeniu bez udziału stron
w sprawie S. K. oskarżonego z art. 56 § 1 k.k.s. i inne,
skargi obrońcy oskarżonego
na wyrok Sądu odwoławczego – wyrok Sądu Okręgowego we Włocławku
z dnia 23 listopada 2023 r., w sprawie o sygn. akt II 1 Ka 40/22,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego we Włocławku
z dnia 19 sierpnia 2021 r., w sprawie o sygn. akt II K 463/17
- i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**oddalić skargę i obciążyć oskarżonego kosztami sądowymi
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

S. K. został oskarżony o popełnienie przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zb. z art. 76 § 2 k.k.s. w zb. z art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 38 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. polegającego na tym, że pełniąc funkcję Prezesa Zarządu Spółki [...] Sp. z o.o., ul. [...], W. - zajmując się sprawami finansowymi i gospodarczymi Spółki, w miesiącach od sierpnia 2011 r. do marca 2012 r. we W., w złożonych do Urzędu Skarbowego we W. deklaracjach podatkowych VAT-7 za miesiące od lipca 2011 r. do lutego 2012 r.

dotyczących [...] Sp. z o.o., w krótkich odstępach czasu i z wykorzystaniem takiej samej sposobności, dopuścił do podania nieprawdy poprzez zawyżenie podatku naliczonego wynikającego z posłużenia się nierzetelnymi fakturami VAT wystawionymi przez: [...] M. Z., [...], [...], [...], [...], [...], [...], [...], [...] sp. z o.o. – w szeregu faktur wskazanych szczegółowo w akcie oskarżenia.

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2021 r., w sprawie o sygn. akt II K 463/17, Sąd Rejonowy we Włocławku uniewinnił oskarżonego S. K. od zarzutu popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia.

Od tego wyroku apelację wniósł Prokurator Okręgowy we Włocławku, który na podstawie art. 438 pkt. 2 i 3 i k.p.k. zarzucił obrazę przepisów prawa procesowego, a to art. 170 § 1 pkt 4 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 2 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegającą na niezasadnym oddaleniu wniosku dowodowego prokuratora o przesłuchanie w charakterze świadka J. S. na skutek błędnego uznania, iż dowodu tego nie da się przeprowadzić, podczas gdy istniały procesowe możliwości przesłuchania świadka, co miało wpływ na treść wydanego orzeczenia i skutkowało niewyjaśnieniem istotnych dla sprawy okoliczności oraz wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie w oparciu o niekompletny materiał dowodowy i oparcie go na niepełnych ustaleniach faktycznych, co następnie skutkowało uniewinnieniem oskarżonego S. K., jak również błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, a polegający na niewłaściwej ocenie materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie, w szczególności dotyczącego okoliczności zawieranych przez [...] transakcji, okoliczności dotyczących kontrahentów w/w firmy oraz wysnucie mylnego wniosku, że S. K. nie sposób przypisać świadomości w zakresie nierzetelności transakcji, w tym zamiaru ewentualnego (wynikowego), podczas gdy prawidłowa, dokonana zgodnie z logicznym rozumowaniem oraz zasadami doświadczenia życiowego ocena zgromadzonych dowodów prowadzi do wniosku przeciwnego.

Apelację wniósł również Naczelnik Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Toruniu, który na podstawie art. 427 § 2 k.p.k., art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. wyrokowi temu zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 170 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego w postaci zeznań świadka J. S. na

okoliczność udzielonej pomocy J. S. ([...]) przy zarejestrowaniu działalności gospodarczej, wystawianiu faktur VAT i współpracy z [...] sp. z o.o. z siedzibą we W., pomimo tego, że w świetle składanych przez innych świadków zeznań w przedmiotowej sprawie była to okoliczność istotna dla sprawy, co w rezultacie spowodowało oparcie ustaleń faktycznych na niekompletnym materiale dowodowym; nadto zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść, a przejawiający się w dowolnym uznaniu, wbrew zasadom logicznego rozumowania i doświadczeniu życiowemu, iż oskarżony nie popełnił zarzucanego mu przestępstwa, podczas gdy ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonana z poszanowaniem zasady swobodnej oceny dowodów, zwłaszcza dowodów z dokumentów w postaci decyzji podatkowych wydanych na rzecz [...] sp. z o.o. i jej kontrahentów, jak również dowodów z zeznań osób, które wystawiały faktury sprzedaży na rzecz w/w spółki, prowadzą do odmiennych wniosków.

Po rozpoznaniu wniesionych apelacji Sąd odwoławczy - Sąd Okręgowy we Włocławku, na mocy wyroku z dnia 23 listopada 2023 r., w sprawie o sygn. akt II 1 Ka 40/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu we Włocławku do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku na podstawie art. 539a § 1 i 2 k.p.k. skargę wniósł obrońca oskarżonego S. K., który na podstawie art. 539a § 1, 2 i 3 k.p.k., art. 437 k.p.k. oraz art. 425 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. zaskarżył w całości wyrok i na podstawie art. 539a § 3 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 442 k.p.k. w zw. z art. 424 k.p.k., art. 426 k.p.k. w zw. z art. 2 k.p.k., art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegające na uchyleniu zaskarżonego w sprawie wyroku Sądu Rejonowego we Włocławku z 19.08.2021 r. w sprawie o sygn. II K 463/17 i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania:

a/ w sposób bezprawny, naruszający wprost i w sposób niebudzący wątpliwości art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 442 k.p.k. w zw. z art. 424 k.p.k. oraz m.in. zasadę dwuinstancyjności postępowania;

b/ w sposób dowolny, nieweryfikowalny i nieuzasadniony oraz niezależnie błędny.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

W odpowiedzi na skargę obrońcy oskarżonego Prokurator Okręgowy we Włocławku wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Również Naczelnik Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Toruniu wniósł o oddalenie przedmiotowej skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez obrońcę oskarżonego skarga okazała się niezasadna.

Zgodnie z art. 539a § 1 i 3 k.p.k. skargę na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania można wnieść, gdy wydanie na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o charakterze kasatoryjnym naruszało art. 437 k.p.k. lub też, gdy przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. Z treści powyższych przepisów wynika, że rozpoznanie skargi musi ograniczać się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest więc jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne. Niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. ponownie, samodzielnie ocenił, czy zachowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, doszedł do odmiennych wniosków i z tego powodu uchylił zaskarżony wyrok (zob. *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, LEX nr 2204960*).

Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego nie może więc oceniać, czy zaistniały merytoryczne podstawy określone w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego – nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie – rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych. Interwencja Sądu Najwyższego w ten

zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich kompetencji do rozpoznania sprawy. A zatem również w niniejszej sprawie nie może ocenić, czy wnioski wysnute przez Sąd odwoławczy na podstawie zgromadzonego i ujawnionego w sprawie materiału dowodowego są zgodne z zasadą prawdy materialnej – czego domaga się stanowczo obrońca.

Sąd odwoławczy podkreślił między innymi - „Zarzuty są zasadne i zebrane w sprawie dowody wskazują, że oskarżony dopuścił się zarzucanych mu czynów co najmniej z zamiarem ewentualnym. (...) Sąd Odwoławczy nie może skazać oskarżonego uniewinnionego w pierwszej instancji, a dowody w sprawie wskazują, że oskarżony dopuścił się zarzucanych mu czynów”.

Podniósł więc Sąd jednoznacznie (choć lakonicznie), że w rozpoznawanej sprawie zaistniała przeszkoda do skazania oskarżonego w drugiej instancji ze względu na regułę *ne peius* (art. 454 § 1 k.p.k.), gdyż jedynie na skutek błędnej oceny materiału dowodowego przez Sąd I instancji, oskarżony S. K. został uniewinniony od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Obecnie obrońca oskarżonego wskazuje, że „Sąd II instancji nie mogąc znaleźć dowodów potwierdzających winę oskarżonego i nie chcąc odnieść się merytorycznie do ustaleń oraz uzasadnienia wyroku Sądu I instancji w tym zakresie *de facto* na siłę przesądził winę oskarżonego”. Uzasadnienie tego poglądu jest jednak niespójne - z jednej strony obrońca domaga się, żeby Sąd odwoławczy ocenił dokładnie materiał dowodowy, jednak z drugiej odmawia mu tego prawa, uznając, iż nie wolno mu ocenić dowodów odmiennie niż uczynił to już Sąd I instancji. Pomimo przedstawionych przez obrońcę w sposób emocjonalny i nieprofesjonalny argumentów, z taką koncepcją nie sposób się zgodzić. Sąd II instancji, tak jak domaga się obecnie obrońca w skardze, uzasadnił na jakiej podstawie uznał, iż twierdzenie o winie oskarżonego jawi się jako bezsporne i mające pełne oparcie w przeprowadzonych w sprawie dowodach. Przedstawił analizę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i wskazał na błędy, których w jego ocenie dopuścił się Sąd I instancji. Sąd Okręgowy we Włocławku w uzasadnieniu wyroku powołał się wprost na zakaz z art. 454 § 1 k.p.k., związany z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności. Przepis ten stanowi jedną z podstaw

wydania orzeczenia kasatoryjnego wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2023 r., IV KS 26/23, LEX nr 3620731*).

A zatem w sprawie nie doszło do naruszenia art. 437 k.p.k. – co jest jedyną płaszczyzną oceny dokonywanej w trybie przepisu art. 539a § 1 i 3 k.p.k. W oczywisty sposób w trybie rozpoznania skargi złożonej na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy nie może dokonać oceny materiału dowodowego, której dotyczy znaczna część uzasadnienia skargi obrońcy. Analiza treści uzasadnienia wniesionej przez obrońcę oskarżonego skargi wskazuje bowiem, że jej autor postuluje, aby Sąd Najwyższy rozpatrując skargę – w istocie rzeczy zbadał zasadność oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd odwoławczy. W treści skargi obrońca wprost przeprowadził własną ocenę dowodów i własnych ustaleń faktycznych, które miałyby obecnie stać się przedmiotem analizy przez Sąd Najwyższy w ramach postępowania skargowego. W rzeczy samej treść skargi jest zbliżona swoją formą wprost do apelacji i nie podnosi wyraźnie okoliczności mogących stanowić podstawę skargi od wyroku sądu odwoławczego. Należy zdecydowanie podkreślić, że postępowanie w trybie skargi na wyrok sądu odwoławczego nie służy dublowaniu przeprowadzonej już w sprawie kontroli odwoławczej. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest tylko stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu I instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne.

Proponowana przez obrońcę wykładnia art. 539a § 1 i 3 k.p.k. w sposób oczywisty jest błędna, bowiem jest sprzeczna z całym dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, a więc nie może zostać zastosowana również i w tej sprawie. Nie jest bowiem możliwe ocenienie w tym trybie przez Sąd Najwyższy, czy zaistniały merytoryczne podstawy określone w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego – nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie – a tym bardziej dokonywania analizy faktur, czy ocenienia wiarygodności zeznań świadków, względnie tego, czy w istocie zachowanie oskarżonego wypełniało znamiona zarzucanych mu przestępstw skarbowych.

W świetle treści uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego oczywistym jest, że konieczne było uchylenie wyroku Sądu I instancji, skoro zgodnie z art. 454 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. W takim wypadku kontrola skargowa przeprowadzana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu prowadzonym w oparciu o art. 539a k.p.k. obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, że sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. W rezultacie, Sąd odwoławczy nie miał możliwości dalszego procedowania w sytuacji, w której uznał, że zachodzą podstawy do wydania wyroku pogarszającego sytuację prawną oskarżonego (i to, jak podnosi się w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, niezależnie od tego, czy opiera się ono na odmiennej interpretacji dotychczas przeprowadzonych dowodów, czy też jest ono wynikiem dopuszczenia przez sąd drugiej instancji dodatkowych dowodów). Z analizy treści uzasadnienia Sądu odwoławczego wynika przy tym, że podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji nie była wyłącznie sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem I instancji, a realne przekonanie o konieczności bezwarunkowego skazania oskarżonego (*tak Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSKNKW 2018, z. 11, poz. 73 oraz wyroku z dnia 24 lipca 2019 r., IV KS 30/19, LEX nr 269538*).

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. postanowiono jak w części wstępnej postanowienia. Rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania skargowego znajduje uzasadnienie w treści art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 2 k.p.k.

[PGW]

[ał]